U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobců **a) Ing. V. L.,** a **b) Ing. Z. L.,** proti žalovanému **Ministerstvu financí,** se sídlem Praha 1, Letenská 252/15, v řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti správního orgánu, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 6 A 262/2011, o námitce podjatosti vznesené žalobci proti soudkyni Městského soudu v Praze JUDr. Karle Cháberové,

takto:

Soudkyně Městského soudu v Praze JUDr. Karla Cháberová **není vyloučena** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 6 A 262/2011.

Odůvodnění:

Žalobou na ochranu proti nečinnosti správního orgánu podanou u Městského soudu v Praze se žalobci domáhají vydání správního rozhodnutí, kterým má být potvrzeno, že žalobcům přísluší (z důvodu cenové regulace nájemného) za období od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2003 a dále za období od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2008 právo na poskytnutí „*náhrady za omezení vlastnického práva,*“ Dále požadují, aby tato náhrada byla vyčíslena a následně vyplacena. V souladu s rozvrhem práce připadla tato věc k rozhodnutí senátu 6 A Městského soudu v Praze, obsazenému předsedkyní JUDr. Karlou Cháberovou a soudkyněmi JUDr. Naděždou Treschlovou a JUDr. Danou Černou.

Podáním ze dne 11. 8. 2011 vznesli žalobci námitku podjatosti předsedkyně jmenovaného senátu JUDr. Karly Cháberové. Tuto námitku odůvodnili zjištěním, že shora jmenovaná soudkyně byla členkou Komunistické strany Československa (dále jen „KSČ“), čímž jsou, dle jejich názoru, dány důvodné pochybnosti o její nepodjatosti vzhledem k předmětnému řízení, které se týká soukromého vlastnictví, jež bylo KSČ, jakožto její „*mateřskou stranou*“ potlačováno.

Tuto svou námitku žalobci rozvádějí pouze velice povšechným konstatováním, kdy tvrdí, že v případech, kdy má být soudy poskytována ochrana soukromému vlastnictví, jsou podjatí všichni soudci, kteří byli členy předlistopadové KSČ (podjatost dovozují

v rovině obecné); podjatí jsou též soudci, kteří jsou nebo byli nájemci s regulovaným nájemným (podjatost dovozují individuálně vůči konkrétní věci a osobě). Z pohledu žalobců platí, že *„pro komunistu je vlastník nájemního domu třídním nepřítelem a s jako takovým s ním také zachází“*; to vše v důsledku hodnotového systému KSČ, který byl často odlišný od hodnotového systému moderního demokratického právního státu. Také soudce – nájemce s regulovaným nájemným, nemůže z důvodu ochrany svého levného bydlení, vyjít vstříc vlastníkům domů u žalob proti státu, neboť právě soukromí majitelé domů se zasloužili o skokové zvýšení regulovaného nájemného. V doplnění námitky podjatosti ze dne 10. 10. 2011 žalobci dále uvedli, že si jsou vědomi, že samotná příslušnost soudců k předlistopadové KSČ není důvodem jejich vyloučení z rozhodování o věci, nicméně důvodnost podjatosti v aktuálně projednávané věci spatřují ve vztahu k předmětu řízení, který je konkrétně ovlivněn příslušností k předlistopadové KSČ vzhledem k aspektu *„ideologického vztahu soudce – komunisty k třídnímu nepříteli“* (soukromému pronajímateli regulovaného bytu). Tento aspekt pak dle žalobců *„přímo vylučuje nestrannost rozhodování soudců – komunistů“*. Stejné platí i pro soudce – regulované nájemce. Za účelem zjištění, zda některá z členek senátu splňuje některý z předpokladů výše uvedených, žádali žalobci o jejich vyjádření v tomto smyslu.

Předsedkyně senátu JUDr. Karla Cháberová ke vznesené námitce podjatosti uvedla, že se necítí být podjatá, neboť nemá žádný poměr ani k projednávané věci, ani k účastníkům řízení, či jejich zástupcům.

Nejvyšší správní soud posoudil vznesenou námitku podjatosti a dospěl k závěru, že není důvodná.

Integrální součástí práva na spravedlivý proces tak, jak je vymezeno v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), je garance, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce. Princip nestranného, nezávislého a spravedlivého rozhodování představuje základní pilíř a předpoklad fungování soudní moci; tento princip jsou proto všichni soudci povinni ctít a naplňovat.

Podle § 8 odst. 1 soudního řádu správního (dále též „s. ř. s.“) jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, *jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučeni jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.* Důvodem vyloučení je tedy taková povaha subjektivního vztahu soudce k věci samé, k účastníkům či jejich zástupcům, která je natolik objektivizovatelná, že lze důvodně pochybovat o soudcově nepodjatosti.

Nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování této námitky je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce v konkrétním případě. Jak k této otázce uvedl Ústavní soud, vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci je dáno nikoliv jen v případě skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, lze-li mít pochybnosti o jeho nepodjatosti; při posuzování této

otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být (viz nález sp. zn. I. ÚS 167/94, sv. 6, nález č. 127 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, dostupné na http://nalus.usoud.cz). Otázka podjatosti nemusí (a obvykle ani nemůže být) být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o ní je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem osob zúčastněných na řízení vedou. K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci však může v zásadě dojít teprve tehdy, je-li evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům, je takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude schopen nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nález sp. zn. II. ÚS 105/01, sv. 23, nález č. 98 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).

Při úvahách o vyloučení soudce z důvodů uvedených v ustanovení § 8 s. ř. s. je nicméně nutno postupovat velmi obezřetně, neboť jde o výjimku z ústavní zásady, dle které nesmí být nikdo odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak jak zákon stanovil příslušnost soudu (příslušného soudního oddělení, senátu), je tato zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci lze tak jen výjimečně a ze závažných důvodů, které mu, alespoň potenciálně, brání rozhodnout v souladu se zákonem, nezaujatě a spravedlivě.

Vycházeje z těchto premis, posoudil Nejvyšší správní soud tvrzený důvod podjatosti JUDr. Cháberové. Žalobci ve vznesené námitce poukazují bez další konkrétnější argumentace pouze na politickou angažovanost soudkyně před rokem 1989, kdy byla členkou „*zavrženíhodné* a zločinecké“ organizace - KSČ. Toto členství v politické straně ji (stejně jako všechny soudce – bývalé členy KSČ) v očích žalobců *a priori* diskvalifikuje z rozhodování nejen v nyní projednávané věci, ale ve všech věcech týkajících se otázky soukromého vlastnictví, neboť primárním cílem této organizace bylo jeho potlačování. Jak již bylo výše konstatováno, podjatost znamená *osobní* vztah soudce k účastníkům řízení (jejich zástupcům), či k předmětu řízení, jehož existence by mohla zpochybnit objektivitu jeho rozhodování. Důvod pochybovat o soudcově nepodjatosti se musí opírat o *konkrétní* objektivní zjištění o poměru soudce k věci, účastníkům či jejich zástupcům, a nikoli pouze o obecné a ničím nepodložené spekulace či domněnky účastníků (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2008, sp. zn. III. ÚS 1944/08). Samotné bývalé členství v politické straně (včetně KSČ) bez dalšího není způsobilé takovou pochybnost založit.

Nejvyšší správní soud se již dříve v obdobných případech opakovaně vyslovil v tom smyslu, že rozhodování soudce je výsledkem nejen jeho odborných znalostí a dovedností vykládat a používat právní předpisy, nýbrž že se v něm též promítají jeho životní hodnoty, zkušenosti a postoje. Konkrétně pro vstup do KSČ byly v každém individuálním případě dány zcela konkrétní pohnutky, a pokud by soud tyto pohnutky chtěl s odstupem času hodnotit, musel by se zabývat konkrétními okolnostmi jednotlivých případů, což mu nepřísluší. V usnesení ze dne 25. 1. 2011, č. j. Nao 7/2011 – 2005 (všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz) se zdejší soud vyslovil v tom smyslu, že takové hodnocení nespadá do oblasti práva a soud si odmítá „*osobovat právo takového paušalizujícího posuzování. Samotné členství soudce v KSČ před rokem 1989 ho totiž a priori*

nediskvalifikuje z rozhodovací činnosti soudu. Jeho případná podjatost proto nemůže být založena pouze touto skutečností, nýbrž musí k ní přistoupit skutečnosti další, mající relevanci pro konkrétní rozhodovaný případ a spočívající ve vztahu k účastníkům řízení či jeho předmětu". Také Ústavní soud se k této věci již mnohokrát vyjádřil. V usnesení ze dne 17. 9. 2009, sp. zn. I. ÚS 682/09, konstatoval že *„[o]tázku, kdo není oprávněn zastávat určitou funkci v souvislosti se svou činností za minulého režimu, řeší zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů [též „lustrační zákon"]. Uvedený zákon zakotvuje princip, podle nějž prosté členství v KSČ není skutečností, jež by obecně vylučovala soudce z rozhodovacího procesu. Míru nezávislosti soudce (např. i s ohledem na jeho bývalé angažmá v KSČ) je tudíž nutno posuzovat v každém případě s přihlédnutím k jeho jedinečným okolnostem."* Obdobně ve věci sp. zn. III. ÚS 259/05 Ústavní soud uvedl, že „lustrační zákon", respektive *„z něj vyvoditelný princip, že prosté členství v KSČ není skutečností, jež by vylučovala mimo jiné soudce z rozhodovacího procesu, Ústavní soud chápe a musí respektovat jako výsledek společenského konsenzu stran vypořádání se s minulostí. Proto není možno z právního hlediska akceptovat stěžovatelovu tezi, že by soudci - dřívější členové KSČ věc stěžovatele, jakožto bývalého člena disentu, nemohli rozhodovat."* Ani ze zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje předpoklady pro výkon funkce soudce, ani z žádného jiného právního předpisu tudíž nevyplývá žádné omezení pro členy politických stran či hnutí (včetně členství v KSČ) vykonávat soudcovské povolání; proto členství v politické straně, navíc v době před rokem 1989, nelze samo o sobě považovat za důvod k vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci. Konstatování žalobců, že JUDr. Karla Cháberová splňuje *„předpoklad*" podjatosti, neboť byla členkou KSČ, jejímž primárním cílem bylo potlačovat soukromé vlastnictví, je nutno považovat nejen za hrubě zjednodušující, ale zejména (a to je pro věc podstatné) za zcela právně irelevantní. Takto obecně formulovaná námitka opírající se výlučně o ideologický postoj KSČ k soukromému vlastnictví, s ohledem na absenci jakýchkoli konkrétních indicií, spojených s negativním vystupováním či nepřiměřeným reagováním této soudkyně ve vztahu k žalobcům z důvodu jejich vlastnictví nemovitostí, tak setrvává pouze v rovině ničím nepodložených spekulací a není sama o sobě způsobilá založit podezření o nestrannosti jmenované soudkyně. Žádný jiný důvod podjatosti JUDr. Karly Cháberové žalobci nepředestřeli; jejich argumentace se naopak nese výsostně v rovině ideologických, expresivně podbarvených proklamací, čímž se fakticky sama dostává do pozice, kterou kritizuje.

Pokud jde o další tvrzený důvod možné podjatosti JUDr. Karly Cháberové, zde je možno vyjít z právního názoru vysloveného v usnesení zdejšího soudu ze dne 3. 11. 2011, č. j. Nao 82/2011 - 32, jehož odůvodnění je ostatně žalobcům známo. Z jeho odůvodnění se podává, že *„[p]ouze na základě skutečnosti, že by některý soudce v minulosti či současnosti byl nájemcem bytu s regulovaným nájmem, nelze dovodit, a to ani v souvislosti s ideologií předlistopadové KSČ, automaticky negativní poměr k věci či účastníkům řízení týkající se otázky soukromého vlastnictví. Takto obecně formulovaná námitka opírající se výhradně o ideologický aspekt předmětné politické strany v souvislosti se soukromým vlastnictvím, které bylo touto ideologií potlačováno, však bez jakýchkoli konkrétních indicií o tom, že by jmenovaná soudkyně ve vztahu k žalobcům pro jejich postavení soukromých majitelů nemovitosti s nájemními byty jakkoli negativně vystupovala, či že by na ně jakýmkoli*

způsobem reagovala nebo se snad obecně proti vlastníkům nemovitostí negativně vymezovala, setrvává (...) de facto v rovině tvrzení o podjatosti vyplývající z pouhého členství soudkyně v předlistopadové KSČ, k čemuž se již zdejší soud vyjádřil výše".

Zbývá konečně dodat, že obecné námitky směřující neadresně ke všem soudcům, kteří splňují žalobci tvrzené „*předpoklady podjatosti*", konkrétně politickou příslušnost ke komunistické straně, nebo bývalý či současný nájemný vztah s regulovaným nájmem, nemůžou být úspěšně uplatněny. Jak vyplývá z ustanovení § 8 odst. 5 s. ř. s., námitka podjatosti musí směřovat adresně vůči konkrétnímu soudci/soudcům, musí být zdůvodněna a musí v ní být uvedeny konkrétní skutečnosti, z nichž je dovozována. Osoba podávající námitku podjatosti, musí tuto uplatnit do jednoho týdne, od kdy se o podjatosti dozvěděla, jinak se k ní nepřihlíží. Nejsou-li žalobci seznámeni s okolnostmi nasvědčujícími podjatosti soudců, neobsahuje jejich námitka všechny zákonem požadované náležitosti a postrádá tak právní relevanci. Nelze proto akceptovat ani „žádost" žalobců, ve které požadují vyjádření soudců ohledně jimi vymezených „*předpokladů podjatosti*" na základě kterých by tyto skutečnosti zjistili.

Vzhledem k výše uvedenému není návrh žalobců na vyloučení soudkyně JUDr. Karly Cháberové z projednávání a rozhodování věci vedené Městským soudem v Praze pod sp. zn. 6 A 262/2011 důvodný.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. prosince 2011

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu